

הרמב"ם (ביאת מקדש ג, יח) ועוד ראשונים נקטו ביאה במקצת לא שמה ביאה, אבל לוקה מכת מדרות מדרבנן (וכמו שפירש בשו"ת חו"י רכז). והראב"ד חולק.

- גב. א. מהו מקור ההלכה 'תכף לסמיכה – שחיטה'? איזה קרבן שחיטתו אינה תכופה לסמיכתו ומדוע?
 ב. מה מקור דין סמיכה בקרבנות האשם למיניהם?
 ג. טמא שנגע בקדש – מה דינו?
 ד. אזהרה לטמא לאכול בשר קדש – מגיז?

א. נחלקו שתי לשונות בגמרא האם דין 'תכף לסמיכה שחיטה' – מדאוריתא (וכן המסקנא. תוס' מנחות סג רע"א) שנאמר וסמוך... ושחט – במקום ששוחט יסמוך, אם לאו.

בדיעבד שלא הסמיכן – אינו מעכב. ואולם אם סמך בחוץ, יחזור ויסמוך בפנים (רמב"ם. וע' זבח תודה לעיל). אבל אם שהה בין הסמיכה לשחיטה או שסמך בריחוק מקום מהשחיטה בתוך העזרה – נראה מלשון הרמב"ם שאינו חוזר וסומך (עפ"י מנחת חינוך קטז; אור שמה ג, יב).
 אשם מצורע יוצא מן הכלל; סמיכתו לעולם אינה נעשית במקום השחיטה, שהיה המצורע עומד בשער ניקנור וסומך, לפי שאינו יכול להכנס פנימה מפני טומאתו, והשחיטה היתה בתוך העזרה בצפונה. ואין באפשר שייכנס ידיו ויסמוך, אם משום שביאה במקצת שמה ביאה (לדעה אחת), אם מפני שהסמיכה נעשית בכל כחו וצריך שייכנס ראשו ורובו (לשנא בתרא דרב יוסף), או משום שעכ"פ אין 'צפון' אלא מרוחק מן השער (ותלוי הדבר בדעות התנאים).

ממהלך הגמרא מבואר שאפילו אם נניח שסמיכת אשם מדאוריתא וגם תכף לסמיכה שחיטה דאוריתא, גזרו חכמים שלא ייכנס ויסמוך שמה ירבה בפסיעות ונמצא מתחייב כרת. הרמב"ם (מח"כ ד, ב) פסק שמכניס ידיו וסומך ושוחט מיד. [פסק ביאה במקצת לא שמה ביאה, וסמוך לשער בכלל 'צפון'].

ב. בתחילה אמרו שסמיכת כל האשמות – דאוריתא, שהוקש האשם לחטאת (כחטאת האשם כדלעיל יא). ואולם הסיקו שאשם מצורע אין סמיכתו מדאוריתא אלא מדרבנן (הואיל ואינו בא לכפר אלא להתיר (רש"י). וה"ה אשם נזיר. כ"מ בתוס').

ג. טמא שנגע בקודש; ריש לקיש אמר: לוקה (בכל קדש לא תגע – הוציאנו תורה לאוכל בלשון נוגע). רבי יוחנן אמר: אינו לוקה (ההוא בתרומה כתיב).
 הרמב"ם (פסולי המוקדשין יח, יב) פסק שאינו לוקה. ואילו הריטב"א (במכות יד) פוסק כריש לקיש (וע' בתשובת רשב"ץ ח"ג לז; עמודי אור קטז, יג בהגהה).

ד. אזהרה לאוכל בשר קדש בטומאה; ריש לקיש אמר: מבכל קדש לא תגע (והכוונה לאכילה מדמקיש קודש למקדש, מה ביאת מקדש בכרת אף קודש בכרת. ואין כרת אלא באוכל כמפורש בכתוב, אך לא בנוגע). רבי יוחנן אמר: אזהרתו מגזרה שוה 'טומאתו' 'טומאתו' קדש ממקדש.

דף לד

- גג. א. מה דינו של האוכל בשר קדשים קודם זריקה, בטומאת הגוף או בטומאת בשר?
 ב. מהו איסורו של המעלה אברי בהמה טמאה או חיה על גבי המזבח?

א. טמא האוכל בשר קודש קודם זריקה; ריש לקיש אמר: לוקה (מבכל קדש לא תגע). רבי יוחנן אמר: אינו לוקה (שלשיתו מקור האיסור נלמד מעונש כרת האמור בו [בג"ש מביאת מקדש], וזה מדבר לאחר זריקה דוקא).

טהור האוכל בשר קדשים שנטמא; לדברי אביי לוקה [אבל אין בו עונש כרת], שהרי ריבה הכתוב עציים ולבונה לטומאה, כל שכן בשר קודם זריקה. רבא אמר: אינו לוקה, שאין אני קורא בו וטמאתו עליו ונכרתה....

כן פסק הרמב"ם, כרבא.

ב. המעלה בהמה טמאה על גבי המזבח – עבר על לאו הבא מכלל עשה (מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם. רש"י), ואין לוקים עליו, כ'עשה' (רש"י).

לדברי הרמב"ם (איס"מ ה,ו) לוקים על הקרבת בהמה טמאה כשם שלוקים על הקרבת בעלי מומין (ע' כס"מ ולח"מ ועוד).

העלה אברי חיה; הסיק רבא על פי הברייתא שעובר ב'עשה', ודחו דברי ריש לקיש שאמר שאפילו 'עשה' אין בדבר.

יש אומרים שאף 'לאו' יש בו. וי"א שאסור אף משום איסור חולין בעזרה, גם לריש לקיש (ע' יד דוד ועוד).

נד. א. מה החילוק בין דין שירי הדם לדין דם דחוי?

ב. איזה דם נעשה 'שיריים' בזריקה ואיזה נעשה 'דחוי'?

ג. דם שנתקבל בכלי ונשפך על הרצפה – האם נעשה בכך 'דחוי'?

א. שירי הדם מזריקה כשרה, מצוותם להישפך על יסוד המזבח. ואילו דם דחוי נשפך לאמת המים שבעזרה. זה וזה אינם ראויים לזריקה.

ב. קיבל את הדם וזרקו בכשרות – הדם שבכוס הוא שיריים. הדם שבצואר הבהמה – דחוי. (ואפילו הוא דם הנפש וגם נתקבל בכלי לאחר זריקת הדם ובה תודה).

זריקת הדם במחשבת 'חוי' לזמנו / למקומו' – עושה את הדם שבצואר לשיריים ונדחה מן המזבח.

יש מצדדים לומר שכן הדין בכל פסול מחשבה (שפ"א), או עכ"פ במחשבת 'שלא לשמה' שאינה פוסלת בכל הקרבנות (חזו"א). או עכ"פ כשהזריקה נעשתה ללא מחשבה הפוסלת ורק בעבודה אחרת חשב מחשבת פסול (עפ"י אבי עזרי).

האישים הפסולים שזרקו את הדם – לא נדחה הדם ויכול הכשר לחזור ולקבל הדם הנשאר בבהמה ולזרקו [מלבד הטמא (= טמא מת. ל"ה) שקיבל, הואיל ובציבור אינו פוסל – עושה את הדם שיריים ע' מעילה ה; רמב"ם פסוה"מ א,כה]. כן אמר ר' יוחנן לפי לשון ראשונה (עפ"י פרש"י).

התוס' להלן (צב). והרמב"ם (פסוה"מ יד,ב) כתבו שהדם שבמזרק נפסל.

והוא הדין לכוס דם שיצאה מהעזרה ונפסלה וזרק דמה על המזבח – הריזה כדין הפסולין שזרקו (רי"ח, ללשנא בתרא).

קיבל הדם בכמה כוסות וזרק מכוס אחת על המזבח, הדם שבאותה הכוס – שיריים. הדם שבשאר הכוסות – לדברי חכמים נעשה דחוי ונשפך לאמה, כדם שבצואר הבהמה. ולדברי רבי שמעון בן אלעזר דינו כשירי הדם.

הלכה כחכמים. וראה עוד לעיל כו-כו בדיני דחיית הדם בעבודות פסולות.

קודם זריקה, לא נעשה הדם 'שיריים' להיפסל, ואפשר לקבל דם הנפש ולזרוק (עפ"י גמרא לעיל). ומדברי הרמב"ם יש מדייקים שבקבלה לבד עושה שיריים לענין פסול הקרבן. והראב"ד השיגו. ויש מפרשים גם כוונת הרמב"ם שקיבל וזרק.

ג. דם שנתקבל בכלי ונשפך – מפורש במשנה שאינו נדחה. ואולם רב ירמיה מדיפתי בשם רבא העמידה כחנן המצרי שאינו סובר דחוי, אבל רב אשי אמר כל שבידו אינו 'דחוי', והרי כאן בידו לאספו ולזרוק בכשרות. וכן הוכיח רב שייא כדבריו.

א. דוקא בדיחוי כזה שאינו נובע מפסול הגוף, אבל דיחוי הבא מפסול הגוף, הריהו דחוי אפילו בידו (תוס' בסוכה ועוד. וע' או"ש גירושין ספ"ח; הר צבי).
עוד מבואר מהתוס' שדוקא בכגון זה שמצוה לאספו, אבל בלא"ה הגם שבידו הרי זה דיחוי (וע' שפ"א לעיל לב).

ב. לאחר זריקת הדם, אם נשפך – יש להסתפק האם צריך לאספו ולשפכו על היסוד אם לאו (לקוטי הלכות תמיד פ"ג בתורת הקדשים' ח).

דף לה

נה. א. מדוע פקקו את העזרה בשחיטת הפסחים?

ב. האם כשר הכהן לעבוד כשרגלו רטובה מדם או משאר משקים?

ג. האם יש להקפיד על דיני חציצה בהולכת אברים לכבש ובהולכת עצים למערכה?

א. לרבי יהודה, טעם פקיקת העזרה הוא כדי למלאות בכוס מדם התערובת לזרוק על המזבח, משום חשש דם שנשפך מן הכלי ולא נזרק. לחכמים לא היו עושים כן, וזה שפקקו – משום שבה ויידור לעבודה, שיהו בני אהרן מהלכים עד ארכובותיהם בדם [ובשעת העבודות היו הכהנים פוסעים מעל אצטבאות שבעזרה כדי שלא יתלכלכו בגדיהם].

הרמב"ם השמיט פקיקת העזרה בערב פסח (ע' שפת אמת). ויש מי שפירש שאין זו מצוה אלא מעלה בעלמא אם ירצו, ואם קשה לכהנים לילך על האצטבאות לא היו עושים כן. ולכך השמיטו הרמב"ם (אגרות משה חו"מ ח"ב סא, ד. וכיו"ב יש לפרש השמטת הרמב"ם לציפוי פי השופר שבמקדש בכסף או בזהב (ע' משנה ר"ה כו:)).

ב. הדם והדיו והחלב – יבשים חוצצים, לחים – אין חוצצים. הלכך רשאי הכהן לעבוד כשכף רגלו רטובה. [לדברי רב גידל בשם זעירי (מנחות כא.), אם מתחיל הדם להתייבש באופן שנמשך ונדבק קצת במגעו – חוצץ. וכן מובא בפוסקים. וצ"ע אם הוא הדין בשאר משקין (שפת אמת שם)].

חציצה בדברים לחים בבגדי כהונה; הנה מדברי הגמרא (כד:): נראה שדיני חציצה שבין גוף הכהן לבגדיו ובינו לרצפה שוים הם, וא"כ נראה שמים שעל גוף הכהן אינם חוצצים בינו לבגדים. וצריך עיון בדברי המשנה-למלך (עבודת יוהכ"פ ב, ה) שכתב שכשגופו רטוב, המים חוצצים בינו לבגדים [ומה שהשוה זאת לרוח שבין בשרו לבגד – יש לדחות ששם הבגד מופרד